Lakimies Hertta Hartikainen

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

U 3/2016 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi verkkosisältöpalvelujen rajat ylittävän siirrettävyyden varmistamisesta sisämarkkinoilla (siirrettävyysasetus)

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) kannattaa komission tavoitetta parantaa verkkosisältöjen rajat ylittävää siirrettävyyttä. Kuluttajien tulee saada käyttää laillisesti hankkimiaan sisältöjä myös matkustaessaan kotimaastaan toiseen EU-maahan. Ehdotuksessa on painotettu kuluttajien mahdollisuutta käyttää asuinvaltioonsa suunnattuja sisältöjä myös oleskellessaan toisessa EU-maassa. Ehdotuksella on käytännön merkitystä suomalaisten kuluttajien kannalta, sillä suoratoistopalveluja (esim. Spotify) käyttää lähes 1,5 miljoonaa suomalaista. Kuukausimaksullisia, verkon kautta katsottavissa olevia tv-palveluja käyttää 900 000 suomalaista. Netti-tv –lähetyksiä katsoo 66 % suomalaisista (lähde: opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 9.3.2016; Taloustutkimuksen syksyllä 2015 tekemä tutkimus).

Ehdotus on ensimmäinen komission digitaalisten sisämarkkinoiden strategiassa ilmaistuista toimenpiteistä, joilla komissio aikoo puuttua geoblokkaukseen eli perusteettomiin maarajoituksiin.

Komission ehdotus ei kokonaan poistaisi maarajoituksia. Sama palveluntarjoaja voisi edelleen tarjota eri jäsenmaissa erilaista palvelusisältöä. Maarajoitukset ovat tyypillisiä erityisesti audiovisuaalisten sisältöjen (elokuvat, tv-sarjat) tarjonnassa – kaikkia sisältöjä ei ole saatavana kaikissa maissa tai sisällöt tulevat tarjolle eri aikaan. Geoblokkausta käytetään myös musiikin suoratoistopalveluissa, pilvipalveluissa ja tietokoneohjelmien ja –pelien digitaalisessa jakelussa (lähde: VNK:n/ETLAn selvitys maarajoitusten vaikutuksista suomalaisiin yrityksiin ja kuluttajiin 21.12.2015). VNK:n/ETLAn selvityksen mukaan esimerkiksi MTV3:n Katsomon, Nelonen Ruudun ja YLE Areenan käytettävyys Suomen ulkopuolella oli tutkimuksessa tarkasteluissa maissa joko rajoitettu tai täysin estetty, eli palveluissa havaittiin käytettävän geoblokkausta laajasti.

On myönteistä, jos suomalaisten kuluttajien Suomesta hankkimat palvelut ja sisällöt olisivat jatkossa käytettävissä toiseen EU-maahan matkustettaessa tai toisessa EU-maassa muutoin tilapäisesti

oleskeltaessa. Tämä saattaisi myös vähentää ei-laillisten palvelujen houkuttelevuutta kuluttajien silmissä (vertaisverkoissa jaossa olevat sisällöt/piratismi; maarajoitusten ja sopimusehtojen kiertäminen VPN-yhteyttä käyttämällä).

KKV pitää kuluttajansuojan kannalta puutteena sitä, että palvelun laadun takaaminen jää palveluntarjoajan harkinnan varaan. Komission ehdotuksessa ei edellytetä, että verkkosisältöpalveluiden tarjoaja toteuttaisi toimenpiteitä, jolla varmistetaan palveluiden tarjonnan laatu tilaajan asuinmaan ulkopuolella. Digitaalisen ja tietoverkoissa välitettävän palvelun laatu riippuu käytännössä pitkälti siitä, millaista verkkoa ja yhteyttä kuluttaja käyttää sen vastaanottoon. Näiltä osin laadun varmistaminen on palveluntarjoajan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella. Kuluttajaoikeusdirektiivin mukaan palveluntarjoajalla on kuitenkin tiedonantovelvollisuus digitaalisen palvelun toimivuudesta ja yhteentoimivuudesta. Komission valmisteltavana on myös digitaalisten sisältöjen säädösehdotus, jossa ehdotetaan virhevastuu-säännöksiä (lisätietoja U 25/2015 vp). Nyt käsiteltävänä olevan ehdotuksen mukaan palveluntarjoaja voisi kuitenkin halutessaan nimenomaisesti sitoutua takaamaan palvelun laadun kuluttajalle; tällainen sitoumus sitoisi palveluntarjoajaa.

Ilmaispalvelujen sisällyttäminen säädöksen alaan on kuluttajien kannalta myönteistä. Kun tavoitteena on palvelukokemuksen säilyminen asuinvaltion tasoisena, myös ilmaispalvelujen rajat ylittävällä toimivuudella on merkitystä kuluttajille, jotka ovat tottuneet tällaisia palveluja käyttämään.

KKV ei kannata tilapäiselle oleskelulle säädettäväksi aikarajaa. Jos tilapäiselle oleskelulle säädettäisiin täsmällinen aika, palveluntarjoaja olisi velvollinen valvomaan kuluttajan oleskelua ulkomailla. Tämä lisäisi kuluttajien kannalta riskiä yksityisyyden loukkauksista ja palveluntarjoajan kannalta hallinnollista taakkaa. Voisi harkita, pitäisikö tilapäisen oleskelun käsite määritellä ehdotuksessa. Tällä hetkellä tilapäisen oleskelun kriteeri on ehdotettu jätettävän tarkentuvaksi oikeuskäytännössä.

Komission ehdotuksen mukaan asetusta sovellettaisiin taannehtivasti kaikkiin, myös ennen sen voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin. KKV kannattaa opetus- ja kulttuuriministeriön näkemystä siitä, että 1 vuoden siirtymäaika olisi riittävä. Digitaalisen talouden kehittymisen ja kuluttajien odotusten kannalta kahden vuoden siirtymäaika olisi kohtuuttoman pitkä. Oikeudenhaltijoiden ja palveluntarjoajien kannalta taas komission ehdottama kuuden kuukauden siirtymäaika on tiukka ottaen huomioon se, että yritykset, eli teleoperaattorit ja

muut palveluntarjoajat, joutuvat tarkistamaan ja muuttamaan kuluttajasopimustensa ehdot. Asetuksesta todennäköisesti seuraa yrityksille myös tarve muokata verkkokauppojensa ja digitaalisten palvelujensa toiminnallisuuksia.

Ehdotuksella voi mahdollisesti olla vaikutusta kuluttajasopimusten hintoja nostavasti, jos siitä aiheutuu epäselvyyttä lisensiointimarkkinoille tai jos palveluntarjoajat joutuvat maksamaan oikeudenhaltijoille tekijänoikeuksista jatkossa enemmän. Asia on pyritty ratkaisemaan komission ehdotuksessa olettamasäännöksellä, jonka mukaan sisältöjen käytön katsotaan tapahtuvan kuluttajan asuinvaltiossa, vaikka kuluttaja tosiasiallisesti käyttääkin palvelua muualla kuin kotimaassaan (4 artikla). Palveluntarjoajille (esim. teleoperaattorit) saattaa myös aiheutua välittömiä kustannuksia palvelujensa toiminnallisuuksien tarkastamisesta ja mahdollisesta palvelun laadun takaamisesta. Kuluttajanäkökulmasta pelkona on, että kohonneet kustannukset allokoidaan kuluttajasopimusten hintoihin. Ehdotuksen taloudellisia vaikutuksia kuluttajiin on kuitenkin mahdotonta ennakoida. Todettakoon, että valtioneuvoston kirjelmässä U 3/2016 vp. palveluntarjoajille aiheutuvat taloudelliset vaikutukset on arvioitu suhteellisen vähäisiksi (s. 4 – 5). Tällöin myöskään painetta kuluttajasopimusten hintojen nostamiseen ei pitäisi olla.